

TUULET PUHALTAVAT: ETEENPÄIN!

Kaisa Vehkalahti & Kirsi-Maria Hytönen

Tässä *Kasvatus & Ajan* numerossa puhaltavat muutoksen tuulet. Lehti siirtyy numeron myötä uudelle Journal.fi -julkaisualustalle, jonka tarjoaa Tieteellisten seurain valtuuskunta TSV. Lukijoille muutos näkyy ennen kaikkea lehden uudessa osoitteessa. Journal.fi -portaalissa *Kasvatus & Aika* löytyy juuri sieltä, missä haluammekin olla mukana ja näkyä: kotimaisten tiedelehtien yhteisestä palvelusta. *Kasvatus & Ajan* lisäksi sivustolla on noin 40 muuta suomalaista tieteellistä lehteä ja vuosikirjaa. Mikä tärkeintä, *Kasvatus & Aika* on jatkossakin maksutta ja esteettömästi kaikkien luettavissa, kuten se on lehden perustamisesta lähtien ollut. Lukeminen ei edellytä edelleenkkä luottokorttia eikä yliopiston kirjastotunnuksia, ainoastaan kirjautumista journal.fi-palveluun.

Lehden tieteellinen sisältö rakentuu edelleen tutulle ja hyväksi havaitulle pohjalle. *Kasvatus & Aika* on kasvatuksen historiallis-yhteiskunnallinen julkaisu, joka pyrkii tarjoamaan lukijoilleen mahdollisimman korkatasoisia tiedeartikkeleita ja katsauksia sekä keskustelua herättäviä puheenvuoroja. Kymmenen ilmestymisvuotensa aikana monitieteinen *Kasvatus & Aika* on vakiinnuttanut asemansa kasvatushistorian johtavana kotimaisena tiedejulkaisuna. Lehti on pitkään ollut Suomen luetuin Open Access -tiedelehti ja kirjastotietokantojen neljänneksi ladatuin kotimainen tiedelehti. Haluamme palvella lukijoitamme ja kirjoittajiamme tulevaisuudessa vielä paremmin. Myös lehden toimitusprosessi siirtyy vaihteittain erityisesti kirjoittajia tehokkaammin palvelemaan Journal.fi-järjestelmään. Uusi järjestelmä parantaa toimitusprosessin läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta, kun kaikki tekstin vaiheet arkistoituvat samaan järjestelmään riippumatta siitä, että toimituskunnassa henkilöt vaihtuvat. Muutosprosessin vaiheista ilmoitetaan mahdollisimman tehokkaasti lehden uusilla kotisivuilla sekä facebook-sivuilla.

Kiitämme lämpimästi uudet sivut toteuttanutta TSV:n ammattitaitoista it-osastoa sekä Suomen tiedekustantajien liittoa, jonka myöntämä apuraha mahdollisti mittavan, koko syksyn kestäneen digitointihankkeen. Ilman tiedekustantajien liiton tarjoamaa projektirahoitusta monenkaan kotimaisen tiedelehden ei olisi mahdollista kehittää toimintaansa, sen enempää sisällöllisesti kuin teknisesti. *Kasvatus & Aika* on ollut alusta lähtien mukana Kotilava-hankkeessa (Kotimaiset tieteelliset lehdet avoimiksi ja vaikuttamaan), jonka tavoitteena on ollut uudistaa kotimaisten tieteellisten lehtien teknistä infrastruktuuria sekä luoda pysyvä malli kotimaisten avointen lehtien rahoittamiseksi. Yksi hankkeen tärkeimmistä tuloksista on ollut kotimaisten tiedelehtien haavoittuvan aseman näkyväksi tekeminen. Suomessa tiedelehtien taustavoimina toimivat useimmiten tieteelliset seurat, joilla on käytössään hyvin niukat resurssit. Monelle pienelle seuralle lehden pystyessä pitäminen on käytännössä koko seuran päätehtävä. Varoja ei juuri jää muuhun toimintaan, kuten tiedepoliitiseen vaikuttamiseen, joka sekin olisi tärkeää. Monien merkittävien kotimaisten tiedelehtien toimitus lepää palkatonta talkootyötä tekevän toimituksen varassa. Näin myös *Kasvatus & Ajassa*. Tieteellisten seurojen houkuttelevuus nuorten tieteentekijöiden keskuudessa on pitkään ollut haasteissa. Tieteellistä tehokkuutta ja kilpailua painottava kulttuuri ei palkitse yhteisen

hyvän eteen esim. lehtien toimituskunnissa tehdystä talkootyöstä. Päinvastoin. Seurojen aktiivijäseniä tilanne puolestaan uuvuttaa ja turhauttaa.

Samaan aikaan kotimaisista tiedejulkaisuista on tullut yliopistoille, ammattikorkeakouluille ja tutkimuslaitoksille yhä keskeisempi rahoitusperuste. Yliopistojen rahoitusmallissa julkaisujen osuus on 13 prosenttia. Kotimaisten julkaisukanavien merkitys tässä kuviossa ei ole vähäinen. Opetus- ja kulttuuriministeriön tilastojen perusteella vuosina 2013–2015 valtionapua saaneissa kotimaisissa tiedelehdissä julkaistujen vertaisarvioitujen tekstien yliopistoille tuottaman rahoituksen arvo oli liki 12 500 000 euroa. Yliopistojen tieteellisissä lehdissä ilmestyneistä artikkeleista keskimäärin 16 prosenttia julkaistaan kotimaisessa tiedelehdessä. Kotimaisten julkaisujen merkitys luonnollisesti vaihtelee tieteenaloittain ja yliopistoittain. Useilla teknis-lääketieteellisillä aloilla julkaiseminen suuntautuu kansainvälisiin lehtiin, kun taas ihmistieteissä kotimaisilla tiedejulkaisuilla on ratkaiseva asema. Kotimaisten tiedelehtien elinvoimaisuus onkin tärkeä kysymys koko tiedeyhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan kannalta. Tiedejulkaisemisen perusta on paitsi hauras ja riittämätön, myös rakenteeltaan vanhentunut: se ei sovi yhteen muuttuneen tiedepolittisen toimintaympäristön kanssa. Kansainvälisessä tiedekustantamisessa ratkaisuksi ovat nousseet kirjoittajamaksut, mutta suomalaisessa tiedemaailmassa kirjoittajamaksujen tielle lähteminen olisi kohtalokasta. Seurauksena voisi olla koko pienen kielialueen tieteellisen keskustelun näivettyminen. Kotilava-hankkeessa onkin haettu vaihtoehtoja ratkaisua konsortiomallista, jossa lehtien rahoitus kerättäisiin niiltä tahoilta, jotka lehdistä hyötyvät. Näitä ovat esimerkiksi tieteelliset kirjastot, yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutkimusrahoittajat. Jäämme odottamaan mielenkiinnolla, millaisia ratkaisuja uusi vuosi tuo tiedelehtien rahoitukseen. Talkootyö kuitenkin jatkuu.

Muutoksen tuulet puhaltavat myös *Kasvatus & Ajan* toimituskunnassa. Päätoimittaja vaihtuu, kun kulttuuri- ja sosiaalhistorian dosentti Kaisa Vehkalahten jälkeen lehden peräsimeen tarttuu etnologian tutkijatohtori Kirsi-Maria Hytönen Jyväskylän yliopistosta. Samalla myös toimitus uudistuu: uusia jäseniä tulee ja osa vanhoista, jopa lehden perustamisesta asti mukana olleista toimittajista jää pois tehtävistä. Kiitämme sydämellisesti toimituksesta väistyviä Riitta Oittista, Marjo Niemistä, Janne Säänttiä, Antti Saarta, Janne Poikolaista ja Eija Starkia, jotka tältä erää siirtyvät toimitustyöstä lehden lukijoihin ja kirjoittajiin. Uusina toimittajina toivotamme tervetulleeksi Hanna-Maija Huhtalan, Olli-Jukka Jokisaaren, Maija Lanaksen, Heta Mularin ja Antti Malisen. Toimituksessa jatkavat edelleen myös Annukka Jauhiainen, Mervi Kaarninen, Arto Nevala, Mirka Räisänen ja toimitussihteerinä Essi Jouhki.

Tiedelehdet eivät toimisi ilman anonyymeinä toimivia vertaisarvioitsijoita. Tähän numeroon sisältyy vuosina 2015–2017 lehdessämme referee-lukijoina toimineiden luettelo. Kiitämme teitä kaikkia lämpimästi panoksestanne lehden tieteellisen tason hyväksi. Lopuksi osoitamme kiitoksemme vielä korvaamattomalle taustaseurallemme, Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seuralle, jonka tuki on *Kasvatus & Ajan* kivijalka. Vaikka muutokset aiheuttavat aina myös epävarmuutta, ne kuuluvat oleellisesti tiedelehden toimintaan. Tieteellinen julkaisu elää ajassaan, ja näkökulmien vaihdokset ovat tervetulleita, vaikka entinen olisikin erinomaista.

FT, dosentti Kaisa Vehkalahti toimii pohjoisen ja arktisen historian yliopistonlehtorina Oulun yliopistossa.

FT Kirsi-Maria Hytönen on etnologian tutkijatohtori Jyväskylän yliopistosta.